

ความหมายของคำว่า *ของ* ในฐานะคำบุพบทในภาษาไทย *

สรณ์ แอบเงิน และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา **

บทคัดย่อ

เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่า คำบุพบท *ของ* มีความหมายบ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของ หรือมีหน้าที่แสดงความเป็นเจ้าของ ความสัมพันธ์ที่มักถูกนึกถึงเมื่อผู้ใช้ภาษาไทยได้ยินคำว่า “ความเป็นเจ้าของ” คือการมีกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น *รถยนต์ของฉัน* อย่างไรก็ตาม ความเป็นเจ้าของในทางภาษาศาสตร์มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่านั้น จุดประสงค์ของบทความนี้คือเพื่อระบุความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองโดยใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus) จำนวนทั้งสิ้น 2,700 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองที่แสดงด้วยคำบุพบท *ของ* สามารถแบ่งได้อย่างน้อย 7 แบบ ได้แก่ 1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ส่วนร่างกาย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ 5) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 6) ความสัมพันธ์แบบการกระทำ-ผู้กระทำ และ 7) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับที่เรื่อง *หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย*

** หน่วยงานผู้แต่ง: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อีเมล: sornote@gmail.com และ kingkarn.t@chula.ac.th

คำสำคัญ: ของ, คำบุพบท, ความเป็นเจ้าของ, หน่วยสร้างนามวลี, ความสัมพันธ์ทาง
อรรถศาสตร์

The Semantics of the Preposition *khǎwng* in Thai ^{*}

Sorn Abngern and Kingkarn Thepkanjana ^{**}

Abstract

It is known among Thai language users that the preposition *khǎwng* in Thai is used to express possessive relations between two entities. The concept that readily comes to mind when the language users think about “possession” is ownership. However, there are other types of relations subsumed under linguistic possession expressed by the preposition *khǎwng*. The purpose of this paper is, therefore, to identify the possible semantic relations between possessed nouns and possessor noun phrases in nominal constructions with the preposition *khǎwng* in Thai. The 2,700 data were collected from the Thai National Corpus. It was found that the semantic relations expressed by the possessive marker *khǎwng* could be divided into at least 7 types: 1) ownership, 2) body part relationships, 3) interpersonal relationships, 4) part-whole relations, 5) attributes-attribute holders, 6) predication-participant relations, and 7) whole-content relations.

* This research article is part of the Master’s Thesis entitled “*Nominal Possessive Constructions in Thai.*”

** Affiliation: Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, E-mail: sornote@gmail.com and kingkarn.t@chula.ac.th

Keywords: Thai possessive marker, preposition, possession, nominal constructions, semantic relations

1. บทนำ

คำว่า *ของ* ในภาษาไทยเป็นคำหลายความหมาย¹ (polysemy) ที่สามารถเป็นได้ทั้งคำนาม ซึ่งหมายถึงสิ่งของ (thing) และคำบุพบทซึ่งรู้โดยทั่วกันในหมู่นักใช้ภาษาไทยและระบุในตำราไวยากรณ์ว่าใช้ทำหน้าที่แสดงความเป็นเจ้าของ เนื่องจากความเป็นเจ้าของมีลักษณะสากล ทุกภาษาในโลกจึงมีรูปภาษาที่แสดงออกถึงโมโนทัศน์นี้ด้วยรูปภาษาหรือกลวิธีที่ต่างกันไป (Heine 1997b, 1; Dixon 2010, 262) ตัวอย่างอื่นในภาษาอื่นที่มีหน้าที่คู่ขนานไปกับคำว่า *ของ* ในภาษาไทย เช่น 's หรือ *of* ในภาษาอังกฤษ *of* (de) ในภาษาจีน *cúo* ในภาษาเวียดนาม เป็นต้น

ความหมายของคำว่า *ของ* ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (The Royal Institute, Thailand 2013) ในฐานะคำบุพบท คือ “แห่ง (ใช้สำหรับนำหน้านามที่เป็นผู้ครอบครอง)” ซึ่งมีนัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ดี เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ความเป็นเจ้าของ” แล้ว โดยทั่วไป ผู้ใช้ภาษาไทยมักนึกถึงการครอบครองหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อันที่จริงแล้ว ความเป็นเจ้าของ (possession) ในมโนทัศน์ทางภาษาศาสตร์มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่านั้น คำดังกล่าวอาจใช้ครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์อื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน เช่น ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เป็นต้น

เนื่องจากในภาษาไทยไม่มีคำศัพท์เฉพาะเพื่อเรียกหน่วยสร้างที่ใช้แสดงความสัมพันธ์เหล่านี้ จึงขอบัญญัติศัพท์ว่า “แสดงความเป็นเจ้าของ” (ซึ่งแปลมาจากคำว่า *possessive* ในภาษาอังกฤษ) เพื่อเรียกหน่วยสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ดังที่กล่าวมา

¹ คำหลายความหมาย (polysemy) คือ รูปภาษาที่มีสองความหมายหรือมากกว่าสองความหมายขึ้นไป และความหมายเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกัน หรือสามารถหาความเชื่อมโยงกันได้ (Taylor 2007, 102-3)

นักภาษาศาสตร์หลายคน (Heine 1997b, 1; Herslund and Baron 2001, 1; Langacker 2009, 81) เห็นพ้องตรงกันว่าความเป็นเจ้าของเป็นมโนทัศน์ที่กว้าง (vague) และมีขอบเขตคลุมเครือ (fuzzy) แลงแอกเคอร์ (Langacker 2009, 81) กล่าวว่า การนิยามความหมายของคำว่า “แสดงความเป็นเจ้าของ” (possessive) ทำได้ยาก แต่สามารถอธิบายความหมายของคำดังกล่าวในทางภาษาศาสตร์แบบกว้าง ๆ ว่าเป็นการมีอยู่ของ ความเกี่ยวโยง (association) หรือ ความสัมพันธ์ (relationship) บางอย่างระหว่างสอง สิ่งที่ถูกกำหนดให้เป็น “ผู้ครอบครอง” (possessor) และ “สิ่งที่ถูกครอบครอง” (possessed, possessee หรือ possessum) โดยประเภทความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างสองสิ่ง (ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครอง) จะขึ้นอยู่กับการศึกษาจากบริบท

(1) *surgeon's knife*

(2) *the trunk of the tree* (Dixon 2010, 262)

จากตัวอย่าง (1) และ (2) ในภาษาอังกฤษ *knife* และ *the trunk* คือสิ่งที่ถูกครอบครอง ขณะที่ *surgeon* และ *the tree* คือผู้ครอบครอง โดยมี 's และ *of* เป็นตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองของทั้ง (1) และ (2) จะพบว่าทั้งสองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ตัวอย่าง (1) แสดงความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเรียกว่า *knife* เป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง และ *surgeon* เป็นผู้ครอบครองจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เนื่องจากคำว่า “สิ่งที่ถูกครอบครอง” และ “ผู้ครอบครอง” อาจชี้แนะให้ผู้ใช้ภาษานึกถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตและมนุษย์ตามลำดับ ขณะที่ตัวอย่าง (2) แสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ การเรียก *the trunk* ว่าเป็นสิ่งที่ถูกครอบครอง และ *the tree* เป็นผู้ครอบครองจึงอาจทำให้เกิดความสับสนหรือเข้าใจผิด เนื่องจาก *the tree* ไม่ใช่มนุษย์ที่สามารถกระทำการครอบครองได้ เพียงแต่รับรู้ได้ว่าเป็นเหมือนผู้ครอบครอง ดังนั้น ในบทความนี้การเรียกว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็น “สิ่งที่ถูกครอบครอง” และ “ผู้ครอบครอง” จะไม่คำนึงถึงความมีชีวิตของคำนามนั้น ๆ แต่จะเรียกตามตำแหน่งที่คำนามนั้นอยู่ ตามกรอบ [Xสิ่งที่ถูกครอบครอง ของ Yผู้ครอบครอง]

แวน วาลิน (Van Valin 2004, 87) กล่าวว่าเมื่อสองสิ่งหรือมากกว่าสองสิ่งปรากฏร่วมกันในโครงสร้าง สิ่งเหล่านั้นจะมีสถานะไม่เท่ากันหรือเกิด “ความสัมพันธ์แบบพึ่งพา” (dependency) ขึ้น ในความสัมพันธ์จะมีสิ่งหนึ่งที่เด่นกว่า ซึ่งเรียกว่า “หน่วยหลัก” (head) และสิ่งอื่น ๆ ที่เหลือจะกลายเป็น “หน่วยพึ่งพา” (dependent) สาเหตุที่หน่วยหลักมีลักษณะเด่นกว่า เนื่องจากว่ามันสามารถเลือก (select) ว่าหน่วยพึ่งพาใดจะปรากฏร่วมกับมันได้ หรืออาจเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติทางสัทธิศาสตร์วากยสัมพันธ์ (morphosyntactic properties) ในบางภาษา โดยทั่วไปแล้ว หน่วยพึ่งพาจะเป็นส่วนขยาย (modifier) ที่ทำหน้าที่ขยายหน่วยหลัก ดังนั้นในบทความนี้จึงขอเรียกผู้ครอบครองหรือสิ่งที่รับรู้ได้ว่าเป็นผู้ครอบครองว่าเป็น “หน่วยพึ่งพา” (dependent) เนื่องจากทำหน้าที่ขยายสิ่งที่ถูกครอบครองซึ่งเป็น “หน่วยหลัก” (head) ของหน่วยสร้าง

ความเป็นเจ้าของในภาษาควรเป็นประเด็นในการศึกษา เนื่องจากว่าความเป็นเจ้าของเป็นมโนทัศน์ที่สามารถวิเคราะห์แยกย่อยต่อไปอีกได้ มันไม่ได้เป็นมโนทัศน์พื้นฐานทางอรรถศาสตร์ (semantic primitive) ที่ไม่สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายแยกย่อยออกไปได้อีก (Taylor 2007, 228) มีนักภาษาศาสตร์หลายคน (Taylor 2007; Nikiforidou 1991; Mitkovska 2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของในอดีตด้วยแนวทางปริชาน (cognitive approach) ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเรื่องความเป็นต้นแบบเข้ามาช่วยในการจัดประเภทโดยใช้แนวคิดของเทเลอร์ (Taylor 2007) เป็นหลัก เทเลอร์เชื่อว่าความเป็นเจ้าของประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ การปรากฏร่วมกันของคุณสมบัติเหล่านั้นในตัวอย่าง เช่น *John's car, the year's work* เป็นต้น ทำให้เกิดสถานะความเป็นต้นแบบที่มากขึ้นต่างกันไป

ดังนั้น จุดประสงค์หลักของบทความนี้คือ เพื่อชี้ให้เห็นว่าคำว่า ของ ในฐานะคำบุพบทสามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์อะไรได้บ้างโดยศึกษาจากการใช้จริงของผู้ใช้ภาษาผ่านคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระราชบัญญัติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus)

2. หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าความเป็นเจ้าของเป็นมโนทัศน์ที่มีลักษณะสากล เห็นได้จากทุกภาษาในโลกมีรูปภาพภาษาที่แสดงออกถึงมโนทัศน์นี้เช่นเดียวกัน แต่มีกลวิธีในการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาษา (Heine 1997b, 1; Dixon 2010, 262) ไฮเนอ (Heine 1997a, 87) ชี้ว่า ทุกภาษาแบ่งหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของออกเป็นสองประเภทหลัก คือ 1) หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ (attributive หรือ nominal possessive construction) ดังตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วใน (1) กับ (2) และ 2) หน่วยสร้างกริยาแสดงความเป็นเจ้าของ (predicative หรือ verbal possessive construction) เช่น *Ron has a dog. The dog is Ron's.* เป็นต้น ในบทความนี้จะเน้นไปที่หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* ในภาษาไทย

จากตัวอย่างที่นำเสนอโดยไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2013, 6-8) และนักภาษาศาสตร์คนอื่น ภาษาต่าง ๆ ใช้กลวิธีในการแสดงความเป็นเจ้าของแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

2.1 การเรียงคำติดกัน (juxtaposition) ดังตัวอย่าง

(3) ภาษาตุกาโน (Tucano)

Yi'í pa-ko

I parent-FEM

'my mother'

(Aikhenvald 2013, 6)

(4) ภาษาคาม (Kam)

səm³¹ jau¹¹

room I

'my room'

(Yang and Edmondson 2008, 521

อ้างอิงใน Aikhenvald 2013, 7)

2.2 การใช้หน่วยสัทอรรถ (morpheme) เพื่อบ่งชี้ว่าคำนามใดเป็นหน่วยพ้องพา และคำนามใดเป็นหน่วยหลัก วิธีนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

2.2.1 การใช้หน่วยสัทอรรถระบุที่หน่วยพ้องพา เช่น ในภาษาเยอรมัน (German) ที่ผู้ครอบครองถูกระบุด้วยตัวสัทอรรถที่บ่งชี้สัมพันธการก (genitive case)

(5) *das Buch [meines Vaters]*
 ART.NEUTER.SG book my.GEN.SG.MASC father-GEN.SG
 ‘my father’s book’

(Aikhenvald 2013, 7)

2.2.2 การใช้หน่วยสัทอรรถระบุที่หน่วยหลัก เช่น ในภาษาโลโลโวลิ (Lolovoli) สิ่งที่ถูกครอบครองถูกระบุด้วยตัวบ่งชี้ที่แสดงการถูกครอบครอง (pertensive marker¹)

(6) *gamali-ni Robert*
club.house-PERTENSIVE Robert
 ‘Robert’s club house’

(Hyslop 2001, 167 อ้างถึงใน Aikhenvald 2013, 7)

2.2.3 การใช้หน่วยสัทอรรถระบุทั้งหน่วยพ้องพาและหน่วยหลัก เช่น ในภาษาตุรกี (Turkish)

¹ ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2013, 7) อธิบายว่า คำว่า ‘pertensive’ บัญญัติขึ้นโดยดิกสัน (Dixon 2010) จากคำกริยาในภาษาละติน *pertinere* ‘belong’ ที่มีความหมายสอดคล้องกับหน้าที่ของตัวบ่งชี้เพื่อใช้บ่งชี้ว่าคำนามนั้นถูกครอบครองโดยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

- (7) *ev-in* *sahib-i*
house-PERTENSIVE *owner/master-his*
 ‘the house’s owner’

(Lewis 2000, 41 อ้างถึงใน Aikhenvald 2013, 7)

2.3 การใช้ตัวบ่งชี้อิสระ (*independent marker*) หรือคำเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น ในภาษาจีน (Chinese)

- (8) *wǒ de shū*
1SG POSS book
 ‘my book’

(Luo 2013, 187)

3. หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ “ของ”

จากตัวอย่าง (3) – (8) ในข้อ 2. กลวิธีหนึ่งที่ใช้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยคือ การใช้ตัวบ่งชี้อิสระ “ของ” เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพืงพา หรือสิ่งที่ถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกรครอบครองและผู้ครอบครองตามลำดับ [*X*_{หน่วยหลัก} [*ของ Y* หน่วยพืงพา]] นามวลี เช่น *รถยนต์ของฉัน* จากตัวอย่าง *ฉัน* เป็นหน่วยพืงพาหรือผู้ครอบครองที่มีความสัมพันธ์อย่างกับ *รถยนต์* ซึ่งเป็นหน่วยหลักหรือสิ่งที่ถูกรครอบครอง

คำว่า *ของ* อาจถูกจัดอยู่ในหมวดคำที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองหรือเกณฑ์ที่ นักภาษาศาสตร์แต่ละคนใช้ พระยาอุปกิตศิลปสาร (Upakit 2005) จัดคำว่า *ของ* เป็น คำบุพบท พระยาอุปกิตศิลปสารนิยามว่า “บุพบท” คือคำชนิดหนึ่งที่ใช้หน้าหน้านาม สรรพนาม หรือกริยาสภาวะมาลา เพื่อบอกตำแหน่งของคำเหล่านั้นว่ามีหน้าที่เป็นอะไร

คำบุพบทสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ จำพวกที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น¹ และจำพวกที่เชื่อมกับคำอื่น ส่วนคำว่า *ของ* เป็นคำบุพบทจำพวกที่เชื่อมกับคำอื่นและบอกตำแหน่งว่าคำที่ตามมานั้นเป็นเจ้าของ ในขณะที่วิจินต์ ภาณุพงศ์ (Vichin 1987) กำหนดให้คำว่า *ของ* อยู่ในหมวดคำเชื่อมนาม ไม่ได้อยู่ในหมวดคำบุพบทเหมือนการจัดประเภทของพระยาอุปกิตศิลปสาร (Upakit 2005) วิจินต์ ภาณุพงศ์ อาศัยตำแหน่งของคำเป็นเกณฑ์เนื่องจาก *ของ* จะปรากฏระหว่างคำนามสองคำ และจะไม่ลงเสียงหนัก (unstressed) เวลาอ่านออกเสียง เช่น *ปากกาของน้อง* ต่างจากคำบุพบทที่ปรากฏข้างหน้าคำนาม หรือปรากฏอยู่ระหว่างคำกริยากับคำนามก็ได้ เช่น *เรือกำลังแล่นคำกริยาใต้สะพานคำนาม เด็กเพิ่งขึ้นคำกริยาจากน้ำคำนาม*

นันทกา พหลยุทธ (Nanthakaa 1983, 78-9) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา จากศิลาจารึก และเอกสารในสมัยสุโขทัยและอยุธยา และการใช้คำบุพบทในสมัยปัจจุบันจากตำราหรือบทความทางวิชาการ พบว่าคำบุพบท *ของ* ใช้นำหน้านามบอกเจ้าของทั้งในสมัยสุโขทัย อยุธยา และปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

- (9) สมัยสุโขทัย: “ด้วยบุญของลูกอ่อนนั้นก็บังเกิดเป็นน้ำนมไหลออกมาแต่ปลายนิ้วมือเขา” (ไตรภูมิ, 89)
- (10) สมัยอยุธยา: “แลอดีตไฉนยังรับคุณของท่านอยู่จนเท่าทุกวันนี้” (ประชุมจดหมายเหตุ, 17)
- (11) สมัยปัจจุบัน: “การเรียนของเขาไม่รู้จะดีนัก” (ลักษณะภาษา, 211)

(Nanthakaa 1983)

¹ บุพบทจำพวกที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น มีหน้าที่นำหน้าคำอื่นเท่านั้น แต่ไม่ได้เชื่อมกับคำข้างหน้าเลย เช่น *ดูกร ข้าแต่* ที่นำหน้าคำนามของผู้ถูกเรียกร้อง (คำอาลปน) “ดูกร สงฆ์ ข้าแต่ ท่าน” ซึ่งไม่เชื่อมกับคำใดเลย อาจเรียกว่า “คำหน้าบท” ซึ่งบทในที่นี่มีความหมายกว้าง ได้แก่ คำวลี หรือประโยคก็ได้ (Upakit 2005)

การใช้คำว่า *ของ* เพื่อเป็นตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยสอดคล้องกับที่ดิลเลอร์ (Diller 2001, 145-6) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalization) ในภาษาตระกูลไท พบว่าคำที่มีความหมายเนื้อหา (content meaning) ว่า “สิ่งของ” (thing) มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นคำไวยากรณ์ และมีหน้าที่เพิ่มขึ้นในฐานะตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ (possessive markers)

นอกจากนี้ ข้อค้นพบของดิลเลอร์ (Diller 2001) ยังสอดคล้องกับสิ่งที่เอนฟิลด์ (Enfield 2003, 52-3) ได้ศึกษาไว้เกี่ยวกับลักษณะประจำพื้นที่ภาษา (areal feature) ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป เอนฟิลด์พบว่าภาษาเขมร (Khmer), ภาษาลาว (Laos) และภาษาเวียดนาม (Vietnamese) ก็ใช้ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของซึ่งเป็นคำไวยากรณ์ที่มาจากคำที่มีความหมายเนื้อหาว่า *stuff, things* เช่นกัน ดังตัวอย่าง

(12) ภาษาเขมร (Khmer)	(13) ภาษาเวียดนาม (Vietnamese)
<i>ptjèh rebòh kñom</i>	<i>nhà của tôi</i>
<i>house things('of') I</i>	<i>house things('of') I</i>
‘my house’	‘my house’

(Enfield 2003, 53)

4. มุมมองเรื่องความเป็นเจ้าของตามทฤษฎีต้นแบบ

เทลเลอร์ (Taylor 2007, 228-9) มองว่าความเป็นเจ้าของ (possession) เป็นรูปแบบอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ (experiential gestalt) รูปแบบนั้นเป็นส่วนรวมของคุณสมบัติต่าง ๆ เมื่อคุณสมบัติเหล่านั้นปรากฏร่วมกันมาก จะเกิดลักษณะที่เป็นต้นแบบมาก ในทางกลับกัน ถ้าหากคุณสมบัติเหล่านั้นปรากฏร่วมกันน้อย จะเกิดสิ่งที่มีลักษณะห่างไกลจากความเป็นต้นแบบ คุณสมบัติเหล่านั้น ได้แก่

- (ก) 1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ซึ่งระบุได้ว่าเป็นใคร ส่วนสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์และสิ่งไม่มีชีวิตไม่สามารถครอบครองสิ่งของได้
- 2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต) หรือเป็นกลุ่มของสิ่งรูปธรรม ไม่ใช่เป็นสิ่งนามธรรม
- 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) กล่าวคือ สิ่งที่ถูกครอบครองแต่ละอย่างมีผู้ครอบครองได้เพียงหนึ่งคนเท่านั้น
- 4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครอง บุคคลอื่นสามารถใช้สิ่งที่ถูกครอบครองนั้นได้ เมื่อได้รับการอนุญาตจากผู้ครอบครองเท่านั้น
- 5 ผู้ครอบครองสามารถโอนย้ายกรรมสิทธิ์การครอบครองไปให้ผู้อื่นได้โดยการทำธุรกรรม (transaction) เช่น การซื้อ การบริจาค การรับมรดก และสิทธิ์จะอยู่จนกระทั่งมีการทำธุรกรรมครั้งต่อไป (การขาย การให้เป็นของขวัญหรือพินัยกรรม)
- 6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบสิ่งที่ถูกครอบครอง กล่าวคือผู้ครอบครองถูกคาดหวังให้ดูแลหรือรักษาให้สิ่งนั้นอยู่ในสภาพดี
- 7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน (close spatial proximity)
- 8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว วัดได้เป็นเดือนหรือปีมากกว่าเป็นนาทียหรือวินาที

5. การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ

นักภาษาศาสตร์หลายคนได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของในหลายภาษาจากหลายมุมมอง เพาท์สมา (Poutsma 1914, 40-1) ได้ชี้ให้เห็นประเภทของ genitive¹ ในภาษาอังกฤษ ได้แก่

- (ข) 1 *genitive of possession: my brother's books, the earth's crust;*
- 2 *genitive of origin: the pheasant's nest, nature's work;*
- 3 *the subjective genitive²: Elizabeth's reign, the horse's breathing;*
- 4 *the objective genitive³: Gordon's murder, their kingdom's loss;*
- 5 *the genitive of measure: an hour's interval, a shilling's worth;*
- 6 *the genitive of apposition⁴: Tweed's fair river, treason's charge*

¹ เพาท์สมา (Poutsma 1914, 40-1) คาดว่าการใช้คำว่า possessive แทนการใช้คำว่า genitive ในภายหลัง เกิดจากความแพร่หลายของความสัมพันธ์แบบ possession (*genitive of possession*) ที่ใช้ในความถี่สูง จึงเกิดการนำชื่อความสัมพันธ์นี้มาเรียกครอบคลุมความสัมพันธ์อื่น ๆ ด้วย;

² เรียกชื่อตามความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครอง ที่สามารถเทียบแบบได้ว่าผู้ครอบครองคือประธาน (subject) ของกริยาที่ถูกทำให้เป็นนามวลีแปลง (สิ่งที่ถูกครอบครอง);

³ เรียกชื่อตามความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครอง ที่สามารถเทียบแบบได้ว่าผู้ครอบครองคือกรรมตรง (direct object) ของสรรกรมกริยา (transitive verb) ที่ถูกทำให้เป็นนามวลีแปลง (สิ่งที่ถูกครอบครอง);

⁴ เรียกตามความสัมพันธ์ที่ทั้งผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่แนบชิดติดกัน มีลักษณะคล้าย *partitive genitive* ตามการจัดประเภทของเคิร์กและคณะ (Quirk et al. 1985, 321-2) เช่น *the baby's eyes* (the baby has (blue) eyes.)

เพาท์สมาไม่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะหรือขอบเขตของความสัมพันธ์แต่ละประเภทว่าเป็นอย่างไร เช่น (ข)1 *genitive of possession* จากตัวอย่างทั้งสอง ความมีชีวิตของหน่วยพืงพาหรือผู้ครอบครองแตกต่างกัน ซึ่งเป็นได้ทั้งมนุษย์ (*my brother*) และสิ่งไม่มีชีวิต (*the earth*) จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่าทั้งสองตัวอย่างมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เนื่องจากว่าหากพิจารณาเกณฑ์ที่เทลอร์ (Taylor 2007, 228-9) ตั้งไว้เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบ หนึ่งในคุณสมบัตินั้นคือผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ และสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรมตาม (ก)1 แต่ *the earth* มีฐานะเสมือนผู้ครอบครองแต่ไม่ได้เป็นมนุษย์ นำไปสู่คำถามว่าการจัด *the earth's crust* ให้อยู่ประเภทเดียวกันกับ *my brother's books* เป็นสิ่งที่ยอมรับได้หรือไม่ เนื่องจาก *my brother's books* มีคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบมากกว่า

การจัดประเภทของเพาท์สมา (Poutsma 1914, 40-1) มีลักษณะคล้ายกับการจัดประเภทของเคิร์กและคณะ (Quirk et al. 1985, 321-2) ที่แบ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ 8 แบบ เคิร์กและคณะได้เพิ่มประเภท *descriptive genitive* เช่น *a woman's college* (a college for woman) และ *genitive of attribute* เช่น *the victim's courage* (the victim had courage หรือ the victim was courageous) เคิร์กและคณะได้ใช้การเทียบระหว่างประโยคกับวลีแสดงความเป็นเจ้าของ พวกเขามองว่านามวลีแสดงความเป็นเจ้าของเหล่านี้มีความหมายเทียบเท่ากับประโยคแสดงความเป็นเจ้าของที่มีกริยา *have* เช่น

ประเภท POSSESSIVE GENITIVE

- (14) *my wife's father* เทียบกับ *My wife has a father.*
 (15) *Mrs Johnson's passport* เทียบกับ *Mrs Johnson has a passport.*
 (16) *the earth's gravity* เทียบกับ *The earth has (a certain) gravity.*
 (the gravity of the earth)

ประเภท PARTITIVE GENITIVE

- (17) *the baby's eyes* เทียบกับ *The baby has (blue) eyes.*
- (18) *the earth's surface* เทียบกับ *The earth has a (rough) surface.*
(the surface of the earth)

ประเภท GENITIVE OF ATTRIBUTE

- (19) *the victim's courage* เทียบกับ *The victim had courage. /*
The victim was courageous.
(Quirk et al. 1985, 321-2)

ตัวอย่าง (14) - (19) สามารถใช้เทียบกับประโยคที่มีกริยา *have* ได้เช่นเดียวกัน หากตัวอย่างจากทั้งสามประเภทสามารถใช้เทียบกับประโยคที่มีกริยา *have* ได้เหมือนกัน ตัวอย่างจากทั้งสามประเภทที่ยกมาจึงอาจพิจารณาว่าเหมือนกันได้ อีกทั้งเคิร์กและคณะ ไม่ได้อธิบายว่าประเภททั้งสามที่ยกมามีความแตกต่างทางความหมายอย่างไร นอกจากนี้ความเป็นต้นแบบของตัวอย่างที่ยกมายังมีสถานะแตกต่างกัน เช่น ประเภท POSSESSIVE GENITIVE ตัวอย่าง (14) - (16) ที่ยกมามีสถานะไม่เท่ากัน เนื่องจากหน่วยฟังพาทหรือผู้ครอบครองของ *my wife's father* และ *Mrs Johnson's passport* เป็นมนุษย์ ในขณะที่หน่วยฟังพาทหรือผู้ครอบครองของ *the earth's gravity* (the gravity of the earth) ไม่ใช่มนุษย์

นอกจากนี้ มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976, 558-65) จำแนกความเป็นเจ้าของออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- (ค) 1 *ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ (inherent possession)* คือการมีสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามกฎหมายและการมีสิทธิ์ในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่ง ๆ นั้นได้อย่างแท้จริง

- 2 *ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ (accidental possession)* คือการครอบครองในสิ่งที่ตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของสิ่ง ๆ นั้นโดยแท้จริงตามกฎหมาย หรือได้สิทธิ์ครอบครองเพียงชั่วคราว
- 3 *ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (physical possession)* คือ การที่ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ใกล้หรือติดกันเชิงกายภาพ

ทั้งสามประเภทดังกล่าวสามารถอธิบายด้วยตัวอย่าง (20) - (22)

(20) “*He owns an umbrella*

(21) *but she’s borrowed it,*

(22) *though she doesn’t have it with her.”*

(Miller and Johnson-Laird 1976, 565)

ตัวอย่าง (20) แสดง*ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้* เนื่องจาก *He* มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนเอง นั่นคือ *an umbrella* ขณะที่ตัวอย่าง (21) แสดง*ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ* โดยที่ *she* แค่อืยครอง *it (an umbrella* ใน (20)) เพียงชั่วขณะเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิ์ตามกฎหมายในการถือครองร่วม เนื่องจากไม่ใช่เจ้าของตัวจริงเหมือน *He* ใน (20) และตัวอย่าง (22) แสดง*ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ* โดยตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นความใกล้ชิดระหว่างผู้ครอบครอง *she* และสิ่งที่ถูกครอบครอง *it (an umbrella* ในข้อ (20)) เห็นได้จากการใช้บุพบท *with her*

ในลักษณะเดียวกัน ไฮเนอ (Heine 1997b, 33-5) แบ่งความเป็นเจ้าของออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่มี 3 ประเภทแรก ((ง)1-3) คล้ายกับการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976, 558-65) และได้เพิ่มประเภทอื่น ๆ เข้ามาด้วย ดังนี้

- (ง) 1 การเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (*physical possession*) ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองมีความสัมพันธ์กันทางกายภาพซึ่งกันและกัน ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น *I want to fill in the form; do you have a pen?*
- 2 การเป็นเจ้าของชั่วคราว (*temporary possession*) ผู้ครอบครองไม่มีสิทธิ์ตามกฎหมายในสิ่งที่ตนเองครอบครอง เช่น *I have a car that I use to go to the office but it belong to Judy.*
- 3 การเป็นเจ้าของถาวร (*permanent possession*) ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ตามกฎหมายในสิ่งที่ถูกครอบครอง เช่น *Judy has a car but I use it all the time.*
- 4 การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยก (*inalienable possession*) สิ่งที่ถูกครอบครองถูกรับรู้ว่าไม่สามารถแบ่งแยกไปจากผู้ครอบครองได้ เช่น *I have blue eyes/ two sisters.*
- 5 การเป็นเจ้าของสิ่งนามธรรม (*abstract possession*) สิ่งที่ถูกครอบครองไม่สามารถจับต้องได้ เช่น *He has no time/ no mercy.*
- 6 การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (*inanimate inalienable possession*) ผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองถูกรับรู้ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยง่ายหรือเกิดขึ้นมาพร้อมกัน เช่น *That tree has few branches.*
- 7 การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (*inanimate alienable possession*) ผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองถูกรับรู้ว่าสามารถแยกออกจากกันได้ เช่น *That tree has crows on it.*

การจัดประเภทของ มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976) และ ไฮเนอ (Heine 1997b) บางส่วนสามารถเทียบได้กับแนวคิดเรื่องความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบตามทัศนะของเทลเลอร์ (Taylor 2007, 228-9) ทั้งสามประเภทที่ยกมาในตารางที่ 1 ถือว่ามีความเป็นต้นแบบสูงซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ตาม (ก)1 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม ตาม (ก)2 และสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นต้องมีลักษณะที่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครองด้วยเพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์จากมันได้อย่างสูงสุดรวมไปถึงสามารถถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ได้ด้วย

ตารางที่ 1 มิติของเวลาในการเป็นเจ้าของที่ผู้พูดใส่ใจ

มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976)	ไฮเนอ (Heine 1997b)	มิติของเวลาในการเป็นเจ้าของที่ผู้พูดใส่ใจ	หมายเหตุ
(ค)1 ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ (<i>inherent possession</i>)	(ง)3 การเป็นเจ้าของถาวร (<i>permanent possession</i>)	xxxxxxx X xxxxxxx t	
(ค)2 ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ (<i>accidental possession</i>)	(ง)2 การเป็นเจ้าของชั่วคราว (<i>temporary possession</i>)	—xXxx— t	
(ค)3 ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (<i>physical possession</i>)	(ง)1 การเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (<i>physical possession</i>)	—X— t	สิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ติดหรือใกล้กับผู้ครอบครอง

x แสดงความเป็นเจ้าของ X แสดงความเป็นเจ้าของในขณะปัจจุบัน t แสดงเวลาที่กำลังดำเนินอยู่

ความเหมือนกันระหว่าง (ค)1 *ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้* และ (ง)3 *การเป็นเจ้าของถาวร* คือ เป็นความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) ตาม (ก)3 ผู้ครอบครองเป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งนั้น ตามข้อ (ก)4 และมีสิทธิ์ในการโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ ตามข้อ (ก)5 และความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว ตามข้อ (ก)8 ขณะที่ (ค)2 *ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ* และ (ง)2 *การเป็นเจ้าของชั่วคราว* เป็นความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งที่ไม่ได้เป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวแล้ว เนื่องจากผู้ครอบครองอาจจะต้องใช้สิ่งที่ถูกครอบครองร่วมกับผู้อื่น (อย่างน้อยคือเจ้าของสิ่งนั้นตัวจริง) อาจกล่าวได้ว่าผู้ครอบครองชั่วคราวเป็นผู้ได้รับโอกาสในการใช้สิ่งนั้น ดังนั้น ผู้ครอบครองชั่วคราวจึงไม่ได้เป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งนั้นและไม่มีสิทธิ์ในการโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ และที่สำคัญ การครอบครองเป็นเพียงระยะสั้นเท่านั้น และสุดท้าย (ค)3 และ (ง)1 *ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ* จะเน้นการครอบครอง ณ จุดเวลาที่ผู้พูดอ้างถึง สิ่งที่ถูกครอบครองต้องอยู่ติดหรือใกล้ชิดกับผู้ครอบครอง ตามข้อ (ก)7 และการครอบครองอาจเป็นเพียงระยะสั้นเท่านั้น

ไฮเนอ (Heine 1997b) ได้ใช้คุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทลเลอร์ (Taylor 2007, 228-9) บางข้อมารวบรวมว่าประเภทความสัมพันธ์ใดมีความเป็นต้นแบบมากที่สุด ไฮเนอใช้เกณฑ์ข้อ (ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ (ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรม (ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ถูกครอบครอง (ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ใกล้กันในเชิงพื้นที่ และ (ก)8 การครอบครองไม่ได้จำกัดระยะเวลา

ตารางที่ 2 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์แต่ละประเภท โดย ไฮเนอ (Heine 1997b, 39)

	กายภาพ	ชั่วคราว	ถาวร	ไม่แปลก แยก	นามธรรม	ไม่แปลกแยก /ผู้ครอบครอง ไม่มีชีวิต	แปลกแยก/ ผู้ครอบครอง ไม่มีชีวิต
(ก)1	+	+	+	+	+	-	-
(ก)2	+	+	+	+	-	+	+
(ก)4	+	+	+	+/-	-	-	-
(ก)7	+	+	+	+/-	+	+	+
(ก)8	-	-	+	+	+/-	+	-

จากตารางที่ 2 การเป็นเจ้าของถาวร (*permanent possession*) ถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีต้นแบบมากที่สุดจากความสัมพันธ์ทั้งหมด 7 แบบ การจัดประเภทของไฮเนอทำให้เห็นภาพกว้างว่าประเภทความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของเป็นอะไรได้บ้าง แต่ในกรณีของภาษาไทย บางตัวอย่างอาจจะไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทใดได้ตามตารางที่ 2 เช่น *ความเยะเยือกของอากาศ* ซึ่งมีผู้ครอบครองที่ไม่ใช่มนุษย์และเป็นนามธรรม (*อากาศ*) ทั้งผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองถือว่าไม่แปลกแยกจากกัน ดังนั้นตัวอย่างนี้สามารถจัดให้อยู่ในประเภท *การเป็นเจ้าของสิ่งที่ไม่แปลกแยกโดยมีผู้ครอบครองเป็นสิ่งไม่มีชีวิต* ที่มีเงื่อนไขว่าผู้ครอบครองไม่เป็นมนุษย์ แต่ไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทนี้ได้ เนื่องจากเงื่อนไขอีกข้อของประเภทนี้คือสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นรูปธรรม แต่สิ่งที่ถูกครอบครองของตัวอย่างที่ยกมาเป็นนามธรรม (*ความเยะเยือกเย็น*)

อีกมุมมองหนึ่งของการศึกษาเรื่องนี้ คือ การมองว่าความหมายย่อยของความเป็นเจ้าของแต่ละอันมีความสัมพันธ์กัน นิกิโฟรีโด (Nikiforidou 1991, 149-205) ได้ศึกษานัย (*senses*) ที่แตกต่างกันของสัมพันธกรก (*genitive case*) ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (*Indo-European languages*) พบว่าหน้าที่ของสัทธรรณ (*morpheme*) แสดงการกดังกล่าวมีขอบเขตที่กว้าง ตั้งแต่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยพึ่งพาที่เป็นรูปธรรมไปจนถึงที่เป็นนามธรรม หรือมีลักษณะหลายความหมาย (*polysemy*)

ความหมายเหล่านั้นสัมพันธ์กันผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) และสามารถนำมาเขียนเป็นเครือข่ายแสดงการถ่ายโยงเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical mapping) ได้

ในลักษณะเดียวกัน มิทคอฟสกา (Mitkovska 2004, 1-22) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภททางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของที่มีตัวบ่งชี้ *na* ในภาษามาซิโดเนีย (Macedonian) ตามแนวทางปริชาน (cognitive approach) ที่วิเคราะห์ว่าตัวบ่งชี้ดังกล่าวมีลักษณะเป็นคำหลายความหมาย มิทคอฟสกาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่แสดงโดยตัวบ่งชี้ *na* โดยอาศัยแนวคิดของแลงแอกเคอร์ (Langacker 1995) ผู้ซึ่งเสนอแนวคิดเรื่องจุดอ้างอิง¹ (reference point model) เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่แสดงผ่านหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ มิทคอฟสกาดังต้นจากกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ownership) อวัยวะของร่างกาย (body part relations) และความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (kinship relations) ซึ่งมีลักษณะที่เด่นชัด (salient) เนื่องจากสามารถพบได้ทั่วไปในชีวิต นอกจากนี้ความสัมพันธ์ทั้งสามประเภทยังสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเรื่องจุดอ้างอิงได้อย่างลงตัว ความสัมพันธ์แต่ละประเภทสามารถแยกย่อยไปเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะนามธรรม และยังเป็นจุดกำเนิดของความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (part-whole relations) และความสัมพันธ์แบบผู้กระทำ-การกระทำ (participant-predication relations) ซึ่งเป็นความหมายที่ขยายออกมาห่างไกลจากความหมายที่อยู่ตรงศูนย์กลาง หรือเป็นสมาชิกชายขอบ (peripheral members)

¹ แนวคิดเรื่องจุดอ้างอิง (reference point model) ซึ่งเสนอโดยแลงแอกเคอร์ (Langacker 1995) คือการใช้สิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเด่นเป็นจุดอ้างอิงเพื่อที่จะสามารถสร้างความเชื่อมโยง (mental contact) ไปยังอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นเป้าหมายได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ บางสิ่งไม่สามารถรับรู้ได้โดยปราศจากการรับรู้อีกสิ่งหนึ่งมาก่อน เช่น ข้อศอก ไม่สามารถรับรู้แยกเดี่ยวออกมาได้ การรับรู้ถึงการมีอยู่ของข้อศอกจำเป็นต้องรับรู้ว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายก่อน ดังนั้น ร่างกายจึงเปรียบเสมือนเป็นจุดอ้างอิง ให้ผู้นึกคิดสร้างความเชื่อมโยงไปยังข้อศอกซึ่งเป็นเป้าหมาย

เกณฑ์สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดประเภทของ มิทคอฟสกา (Mitkovska 2004, 1-22) คือความเป็นมนุษย์ของผู้ครอบครองหรือหน่วยพึ่งพา เกณฑ์นี้เป็นตัวแบ่งความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ownership) อวัยวะของร่างกาย (body part relations) และความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (kinship relations) ออกจากความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เหลือ สอดคล้องกับนักภาษาศาสตร์หลายคน (Taylor 2007; Nikiforidou 1991; Heine 1997b) ที่กำหนดว่าความเป็นเจ้าของต้นแบบจะมีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ความมีชีวิตจึงเป็นลักษณะสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ ความมีชีวิตของคำนามไม่ได้มีลักษณะตายตัว (Rosenbach 2008, 153) เช่น คำว่า “บริษัท” ซึ่งเป็นสมุหนาม (collective noun) หรือคำนามที่ใช้เรียกกลุ่ม สามารถตีความได้ว่าเป็นองค์กร (คำนามที่ไม่มีชีวิต) เช่น *บริษัทตั้งอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ* หรือเป็นกลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในองค์กร (คำนามที่มีชีวิต) เช่น *บริษัทประกาศรับสมัครพนักงานใหม่* ดังนั้นการวิเคราะห์หว่าคำนามตัวไหนเป็นมนุษย์ หรือมีชีวิตหรือไม่นั้น ต้องอาศัยบริบท

ในภาษาไทย มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ *ของ* เช่น อัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi 2000) ผู้ศึกษาเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง Nominal Constructions in Thai (หน่วยสร้างนามวลีในภาษาไทย) และหวางและเจงส์ (Huang and Jenks 2014) ได้ศึกษาเปรียบเทียบนามวลีในภาษาจีนและภาษาไทย (Nominal Modification in Chinese and Thai) เป็นต้น แต่ยังไม่พบผู้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองที่แสดงด้วยคำบุพบท *ของ* ว่าแสดงความสัมพันธ์อะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็จุดประสงค์หลักของบทความนี้

6. วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ที่ได้จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 หมวดหลัก ได้แก่ เรื่องแต่ง (FICTION) หนังสือพิมพ์ (NEWSPAPER) งานวิชาการ (ACADEMIC) งานที่ไม่ใช่วิชาการ (NON-ACADEMIC) กฎหมาย (LAW) และอื่น ๆ (MISC)

จากการสืบค้นโดยใช้คำสำคัญ “ของ” มีการปรากฏทั้งสิ้น 482,308 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มจำนวนหมวดละ 500 ตัวอย่าง จากทั้งหมด 6 หมวด รวมทั้งสิ้น 3,000 ตัวอย่าง จากนั้นคัดตัวอย่างที่ซ้ำและตัวอย่างที่มีคำว่า *ของ* ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำนามที่หมายถึง “สิ่งต่าง ๆ” (The Royal Institute 2013) ออกทั้งสิ้น 300 ตัวอย่าง ในการจำแนกคำนาม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของวิจิตรน ภาณุพงศ์ (Vichin 1987) ซึ่งจำแนกคำโดยอาศัยตำแหน่งของคำเป็นเกณฑ์ ลักษณะเด่นของคำนามมีหลายข้อ เช่น สามารถปรากฏหน้าประโยคในฐานะประธาน ดัง (23) และตามหลังคำกริยากรรมได้ในฐานะกรรม ดัง (24) เป็นต้น

(23) *ของ*สองอย่างนี้เป็นของโซว์

(24) เราก็คือเป็นลูกมือช่วยเขาหัน ตัก*ของ*ขาย

(Thai National Corpus)

ดังนั้น ตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์จะเหลือทั้งสิ้น 2,700 ตัวอย่าง ที่มีคำบุพบท *ของ* อยู่ระหว่างคำนามซึ่งเป็นหน่วยหลักและหน่วยพึงพา เช่น

(26) ไดรฟ์ถอด [เลื้อยลูทิสครีมตัวนอก_{หน่วยหลัก} *ของ* เขา_{หน่วยพึงพา}] ออกวาง
ลงบนชิงช้าตัวนั้นหน้าตาเฉย

(27) [ความรู้สึกผิด_{หน่วยหลัก} *ของ* ฉันทน์_{หน่วยพึงพา}] ก็ค่อย ๆ ถูกเติมเต็มด้วยความโล่งใจ

(28) แหม่มคิดและพินิจมอง [ใบหน้า_{หน่วยหลัก} *ของ* แพรงค์_{หน่วยพึงพา}]

(29) กรพินธุ์เดินช้า ๆ ชม [ความงาม_{หน่วยหลัก} *ของ* สุสาน_{หน่วยพืงพา}]

(30) พวกเขาอยู่ภายใต้ [การอารักขา_{หน่วยหลัก} *ของ* ตำรวจ_{หน่วยพืงพา}]

(Thai National Corpus)

7. ความสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ ที่แสดงด้วยคำบุพบท *ของ*

ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองที่แสดงด้วยคำบุพบท *ของ* สามารถแบ่งได้อาจน้อย 7 แบบ ได้แก่ 1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ส่วน-ร่างกาย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ 5) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 6) ความสัมพันธ์แบบการกระทำ-ผู้กระทำ และ 7) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

7.1 กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ครอบครองซึ่งเป็นมนุษย์และสิ่งที่ถูกครอบครองซึ่งมีลักษณะที่จับต้องได้ สิ่งที่ถูกครอบครองนั้นเป็นสิ่งที่สามารถแยกออกจากผู้ครอบครองได้ (alienable) หรือถูกรับรู้ว่ามี¹ความแปลกแยก¹ไปจากตัวผู้ครอบครอง เนื่องจากไม่ได้รับสิ่งดังกล่าวติดตัวมาแต่กำเนิด โดยผู้ครอบครองจะมีสิทธิ์ในการใช้และควบคุมดูแลสิ่งนั้นได้ ดังตัวอย่าง (31) และ (32) ที่มีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์และสิ่งที่ถูกครอบครองคือบัตรประชาชนและโทรศัพท์ตามลำดับ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุม

¹ เส้นแบ่งของความแปลกแยกและไม่แปลกแยก ((in)alienability) เป็นเรื่องของวัฒนธรรม หรือเรื่องเฉพาะภาษาที่แต่ละภาษาอาจแบ่งไม่เหมือนกันเลยทีเดียว เบื้องต้นผู้ใช้หลาย ๆ ภาษาอาจรับรู้ว่าส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และคำศัพท์ที่เกี่ยวกับเครือญาติ เป็นสิ่งที่ไม่แปลกแยกไปจากผู้ครอบครอง ในบางภาษา คำนามที่ไม่แปลกแยกไปจากผู้ครอบครองยังอาจรวมไปถึงสภาพทางกายและจิตใจ (physical and mental states) เช่น ความแข็งแรง ความกลัว หรือคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละบุคคล หรืออัตลักษณ์บางอย่าง เช่น ชื่อ เสียงพูด เป็นต้น และบางภาษาก็เหมารวมสิ่งที่ใช้ในชีวิตรประจำวันหรือเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น เตียง บ้าน เพื่อนบ้าน เป็นต้น เข้าเอาไว้ด้วย (Permiss and Zeshan 2008, 8)

ของผู้ครอบครอง ทั้งสองสิ่งเป็นสิ่งที่จับต้องได้และถือเป็นคนละสิ่งกับผู้ครอบครอง ดังนั้น จึงสามารถแยกหรือตัดความสัมพันธ์จากผู้ครอบครองได้ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

(31) ถ้าคนต่างด้าวสมรสกับคนไทย ให้แนบบัตรประชาชนของคู่สมรส

(32) โทรศัพท์ของเธอถูกไวรัส และส่ง MMS หาคอนอื่นโดยที่เธอไม่รู้เรื่อง

(Thai National Corpus)

ลักษณะการครอบครองดังตัวอย่าง (31) และ (32) ตรงตามคุณสมบัติความเป็นเจ้าของต้นแบบ (ก) ของเทลเลอร์ (Taylor 2007, 228-9) ดังต่อไปนี้ ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ตาม (ก)1 ครอบครองสิ่งที่เป็นรูปธรรม ตาม (ก)2 ผู้ครอบครองมีกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) ตาม (ก)3 ผู้ครอบครองสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้ และบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ครอบครองสามารถใช้สิ่งนั้นเมื่อได้รับการอนุญาตจากผู้ครอบครองเท่านั้น ตาม (ก)4 เช่น ตัวอย่าง (31) ในบริบทของการยื่นบัตรประชาชนเพื่อทำธุรกรรมอะไรบางอย่าง คู่สมรส (ผู้ครอบครอง) ถือเป็นผู้อนุญาตให้คนต่างด้าวยื่นบัตรประชาชนของตนไปใช้หรือไม่ก็ได้ คนต่างด้าวไม่มีสิทธิ์นำบัตรประชาชนของคู่สมรสไปใช้หากไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้น คู่สมรส (ผู้ครอบครองบัตรประชาชน) ถือว่าเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การครอบครองไปอยู่ในมือของผู้อื่นได้ ตาม (ก)5 และถือเป็นผู้ที่ต้องดูแลบัตรประชาชนให้อยู่ในสภาพที่ดี ตาม (ก)6 โดยที่คู่สมรสและบัตรประชาชนจะอยู่ใกล้ชิดติดกันมากกว่าผู้อื่น ตาม (ก)7 และการครอบครองเป็นการครอบครองในระยะยาว ตาม (ก)8 ดังนั้นตัวอย่างที่ยกมาถือว่ามีความสัมพันธ์ของความเป็นต้นแบบครบทุกประการ

ความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถเป็นไปได้ทั้ง *ความเป็นเจ้าของโดยเนื้อแท้ (inherent possession)* หรือ *การเป็นเจ้าของถาวร (permanent possession)* ตามการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976, 558-65) และไฮเนอ (Heine 1997, 33-5) ดังตัวอย่าง (31) และ (32) ในกรณีที่ผู้ครอบครองเป็นเพียงผู้ที่ได้รับโอกาสในการครอบครองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในระยะเวลาอันสั้น ผู้ครอบครอง

ไม่มีสิทธิ์ขาดในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่ง ๆ นั้น เนื่องจากผู้ครอบครองอาจกำลังครอบครองสิ่งนั้นร่วมกับผู้อื่นอยู่ ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจะพิจารณาว่าเป็น *ความเป็นเจ้าของโดยบังเอิญ (accidental possession)* หรือ *การเป็นเจ้าของชั่วคราว (temporary possession)* เช่นตัวอย่าง (33) *หมอบ* เป็นเพียงผู้ที่ได้รับสิทธิ์ในการใช้ *ห้องตรวจ* เพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อมีการเปลี่ยนเวร กรรมสิทธิ์ใน *ห้องตรวจ* ต้องเปลี่ยนไปอยู่ในมือของหมอท่านอื่น และ *หมอ* ไม่มีอำนาจเด็ดขาดในการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การครอบครองไปให้ผู้อื่น เช่น การขาย เป็นต้น เนื่องจาก *หมอ* ไม่ใช่ผู้ครอบครองที่แท้จริงและต้องใช้ *ห้องตรวจ* นี้ร่วมกับหมอท่านอื่น ในกรณีที่ผู้ครอบครองไม่ได้เป็นมนุษย์ ดัง (34) และครอบครองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (*แหล่งพักพิง*) เป็นเวลาชั่วคราว ก็จะถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เริ่มห่างออกมาจากความเริ่มต้นแบบที่กำหนดว่าผู้ครอบครองเป็นมนุษย์

- (33) *มิกต้องเริ่มต้นด้วยการให้หมออนุตรวจใหม่ โดยใช้เครื่องมือในห้องตรวจของหมอ*
- (34) *กุดทิงและบิงโขงหลงยังมีสิ่งๆ ที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือเป็นแหล่งพักพิงของนกอพยพ*

(Thai National Corpus)

มิลเลอร์และจอห์นสัน แลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976, 558-65) และไฮเนอ (Heine 1997, 33-5) ได้กล่าวถึง *ความเป็นเจ้าของโดยกายภาพ (physical possession)* ที่เน้นการเป็นเจ้าของ ณ ขณะนั้นที่ผู้พูดอ้างถึง สิ่งที่ถูกครอบครองต้องอยู่ใกล้หรือติดกันเชิงกายภาพกับผู้ครอบครอง เช่น (35) *เสื้อผ้าของคุณ* ในบริบทของการสอนแต่งหน้า ผู้พูดที่เป็นคนสอนอ้างถึง *เสื้อผ้า* ที่ผู้ฟังกำลังใส่อยู่ (จาก *เสื้อผ้าที่คุณแต่งทอ*) ผู้ครอบครองและ *เสื้อผ้า* จึงอยู่ติดกันในขณะนั้น การอยู่ติดกันนี้ทำให้ผู้ครอบครองมีอำนาจในการควบคุมสิ่งที่ถูกครอบครองโดยอัตโนมัติแม้ว่าสิ่งที่กำลังครอบครองอยู่นั้นไม่ใช่ของผู้ครอบครองตามกฎหมายหรือในความเป็นจริง

- (35) สีนํ้าตาลเป็นสีที่ใช้ได้กับผิวทุกสี และใช้ได้ทั้งกลางวันกลางคืน ถ้าจะให้สีเงาของสีเสื้อผ้าที่คุณแต่งทอดีอยู่ที่เปลือกตาบ้าง หลังจากทาเปลือกตาด้วยสีนํ้าตาลแล้ว ให้แตะอายแชโดว์สีเขียวหรือฟ้าหรือสีตามเสื้อผ้าของคุณ อย่างแผ่วเบาที่ปลายเปลือกตาแล้วเกลี่ยให้กลมกลืน

(Thai National Corpus)

อีกตัวอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ที่ไกลจากต้นแบบ คือ เมื่อสิ่งที่ถูกรครอบครองเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ไฮเนอ (Heine 1997, 33-5) เรียกความสัมพันธ์นี้ว่า การเป็นเจ้าของสิ่งนามธรรม (*abstract possession*) ตาม (ง)5 ไฮเนอจัดให้สิ่งที่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง (*time*) และไม่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง (*mercy*) อยู่ในประเภทนี้ แต่ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะจัดสิ่งที่มีความแปลกแยกอยู่ในความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเนื่องจากผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ที่มีหน้าที่ในการควบคุม ดูแล จัดการสิ่งที่ถูกรครอบครอง สิ่งนั้นเสมือนสิ่งรูปธรรมที่จับต้องได้ และมันสามารถแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้ เช่น (36) และ (37) หากสิ่งที่ถูกรครอบครองไม่สามารถแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้ สิ่งนั้นจะถูกจัดอยู่ในประเภทอื่นแทน

- (36) ใครอยากศึกษาวัฒนธรรมศิลปะของเราเอง หรือรากของเราเอง
ควรไปเยี่ยมยลได้ทั้งนี้
- (37) ปัญหาของเราไม่ได้อยู่ตรงที่รถไค้ขวาไปไหน แต่อยู่ตรงที่ไม่มีรถไค้ขวี่ผ่านแล้ว

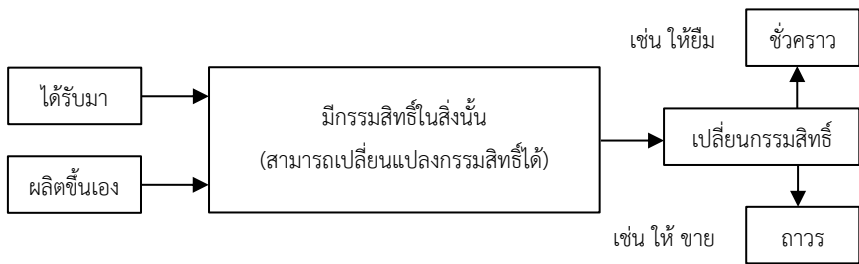
(Thai National Corpus)

หากสิ่งที่ถูกรครอบครองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นโดยผู้ครอบครองเอง ทั้งจากการกระทำ การคิด การประดิษฐ์ เป็นต้น ผู้ครอบครองสามารถแสดงกรรมสิทธิ์ในสิ่งนั้นได้เช่นกัน เช่น (38) - (40)

- (38) *ชมภาพวาดของจิตรกรตั้งที่คตัดสรรมาให้อิ่มตาอิมใจถึงใจกลางเมืองหลวงของไทย*
- (39) *ลายเซ็นของคุณภูริมาคมีลักษณะเป็นอักษรย่อ*
- (40) *หนังสือรับรองของนายจ้างแสดงเหตุผลที่จำเป็นจะต้องจ้างผู้ขอทำงานต่อไป*

(Thai National Corpus)

เพาท์สมา (Poutsma 1914, 40-1) อาจะจัดตัวอย่าง (38) - (40) ให้อยู่ในประเภท (ข)2 *genitive of origin* เช่น *the pheasant's nest, nature's work* เมื่อพิจารณาถึงคุณสมบัติของความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบ ที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor 2007) แล้ว ก็พบว่าตัวอย่าง (38) - (40) ยังคงสามารถจัดให้อยู่ในประเภทกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อยู่ เนื่องจากเทเลอร์ไม่ได้กล่าวถึงวิธีการได้สิ่งที่ถูกรับครอบครอง ว่าจะต้องได้มาโดยการซื้อหา การผลิตเอง หรือการได้รับมา ดังนั้น ในบทความนี้จึงขอจัดให้ตัวอย่างที่กล่าวมาอยู่ในประเภทนี้ โดยทั้งการที่ได้รับมาหรือผลิตขึ้นเองถือเป็นกระบวนการก่อนที่จะมีกรรมสิทธิ์ และสามารถเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การมีกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์

7.2 ส่วน-ร่างกาย

ความสัมพันธ์ประเภทนี้คือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตมักเป็นมนุษย์และสิ่งที่อยู่ภายในตัวมนุษย์เอง ผู้ใช้ภาษาบางภาษามองว่าอวัยวะในร่างกายไม่ใช่สิ่งที่ไม่แยกแยกไปจากตัวมนุษย์ เนื่องจากมันเป็นสิ่งที่ได้รับมาโดยกำเนิดหรือโดยธรรมชาติ โดยเบื้องต้นถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกไปจากร่างกายได้ (inalienable) ซึ่งตรงข้ามกับการเป็นเจ้าของสิ่งที่สามารถแยกหรือตัดความสัมพันธ์ (alienable) ไปจากผู้ครอบครองได้ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เช่น การขาย การขาย การขโมย เป็นต้น จากข้อมูล พบว่า *ของ* ใช้แสดงความเป็นเจ้าของอวัยวะ เช่น (41) และ (42)

(41) *ใบหน้าขาวของชายหนุ่มเริ่มมีสีเลือดฝาด*

(42) *ดวงตาของเธอเปี่ยมไปด้วยความรัก*

(Thai National Corpus)

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor 2007) ตัวอย่าง (41) และ (42) มีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ตาม (ก)1 ซึ่งครอบครองสิ่งที่เป็นรูปธรรม ตาม (ก)2 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (exclusive) ตาม (ก)3 เนื่องจากแทบจะเป็นไปไม่ได้ที่ผู้อื่นจะมาใช้อวัยวะต่าง ๆ ร่วมกับผู้ครอบครองอวัยวะ ผู้ครอบครองจึงเป็นผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากอวัยวะได้อย่างสูงสุดและเป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการอนุญาตให้ผู้อื่นตาม (ก)4 อย่างไรก็ตามอวัยวะหรือส่วนของร่างกายไม่สามารถแบ่งแยกไปจากตัวผู้ครอบครองได้โดยง่าย ตาม (ก)5 ยกเว้นกรณีของการกระทำที่เป็นผลมาจากความเจริญทางการแพทย์และเทคโนโลยี เช่น การบริจาคอวัยวะต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ครอบครองถือเป็นผู้ที่ต้องดูแลรักษาอวัยวะต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี ตาม (ก)6 ทางกายภาพ อวัยวะติดกับมนุษย์โดยธรรมชาติ ตาม (ก)7 และการครอบครองเป็นแบบระยะยาว ตาม (ก)8 ดังนั้น ตัวอย่างที่ยกมานี้ถือว่ามีคุณสมบัติของความเป็นต้นแบบของเทลเลอร์ (Taylor 2007) น้อยลงมาจากตัวอย่างของความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ในภาษาญี่ปุ่น ซึจิโอะกะ (Tsujioka 2002) ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องความแบ่งแยกไม่ได้ (inalienability) ไม่ได้มีผลกับการเลือกใช้รูปภาษาเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของในระดับหน่วยสร้างนามวลี โดยทั่วไป ผู้ใช้ภาษาจะใช้ *no* ต่อท้ายนามวลีที่เป็นผู้ครอบครองเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของอวัยวะ (แบ่งแยกไม่ได้) ดัง (43) เช่นเดียวกับสิ่งที่ไม่ใช่อวัยวะ (แบ่งแยกได้) ดัง (44)

(43) *John no me*

John GEN eye

‘John’s eye’ (แบ่งแยกไม่ได้)

(44) *John no kuruma*

John GEN car

‘John’s car’ (แบ่งแยกได้)

(Tsujioka 2002, 122)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องความแบ่งแยกได้หรือไม่ได้จะมีผลเมื่อผู้ใช้ภาษาต้องการแสดงความเป็นเจ้าของในระดับประโยคในภาษาญี่ปุ่น เมื่อผู้ใช้ภาษาต้องการสื่อความหมายว่า “ใครมีอวัยวะ” จะไม่สามารถใช้โครงสร้างเดียวกับที่ต้องการสื่อว่า “ใครมีสิ่งของ” ได้ ต้องใช้โครงสร้างที่ต่างกัน เช่น หากจะสื่อความหมายว่าจอห์นมีตาสีฟ้า ดัง (45) จะไม่สามารถใช้โครงสร้างเดียวกันกับที่จะสื่อว่าจอห์นมีบ้านหลังใหญ่ ดัง (46) ได้

(45) **John ni aoi me ga ar-u*

John DAT blue eye NOM be-PRES

‘John has blue eyes.’ (แบ่งแยกไม่ได้)

(46) *John ni ookina ie ga ar-u*

John DAT big house NOM be-PRES

‘John has a big house.’ (แบ่งแยกได้)

(Tsujioka 2002, 121)

นอกจากอวัยวะที่จับต้องได้แล้ว มิทคอฟสกา (Mitkovska 2004, 5) ได้จัดให้บุคลิกลักษณะ (personality features) ในภาษามามาซิโตเนียน ทั้งที่เป็นด้านกายภาพ เช่น *izgledot na Ana* ‘Ana’s look’ หรือที่เป็นด้านจิตใจ เช่น *karakterot na Ana* ‘Ana’s character’ และสภาวะทางกายและจิต (psycho-physiological states/ experiences) เช่น *lutinata na Ana* ‘Ana’s anger’ อยู่ในประเภทย่อยของส่วน-ร่างกาย ซึ่งมีความเป็นรูปธรรม

น้อยกว่าส่วนร่างกายที่จับต้องได้เช่น (41) และ (42) แม้ว่าจะมีความเป็นรูปธรรมน้อยกว่าหรือจับต้องไม่ได้แต่ทั้งสองสิ่งถือว่าไม่สามารถแยกออกจากร่างกายได้และเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลที่มีความสำคัญเสมือนกับอวัยวะ เช่น น้ำเสียง (47) เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถใช้บ่งบอกอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลได้ หรือ สติ (48) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่แต่ละบุคคลพึงมี

(47) น้ำเสียงของเขากลับจริงจัง

(48) เมื่อใดก็ตามที่เราให้สติของเราอยู่กับใจของเรา ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด คือเป็นการภาวนาทั้งสิ้น

(Thai National Corpus)

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวมนุษย์และมนุษย์ด้วยกันเองสามารถแบ่งแยกย่อยได้หลายรูปแบบ ในบทความนี้ แบ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลออกเป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และ ความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่เครือญาติ หากนำเกณฑ์เรื่องความแบ่งแยกได้หรือไม่ได้ ((in)alienability) หรือความแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครองมาใช้พิจารณา จะพบว่าเมื่อสิ่งที่ถูกครอบครอง (ซึ่งเป็นมนุษย์) ถูกรับรู้ว่าจะไม่สามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้ หรือไม่แปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง ความสัมพันธ์นั้นจะเป็น “ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ” ซึ่งแลงแอกเคอร์ (Langacker 1995) ถือว่าเป็นหนึ่งในประเภทความสัมพันธ์ที่มีลักษณะที่เด่นชัด (salient) ในชีวิตของมนุษย์ ผู้ที่เป็นเครือญาติกันจะมีความสัมพันธ์กันได้ทั้งจากทางสายเลือดและจากการแต่งงาน ดัง (49) และ (50) ตามลำดับ

(49) พ่อของที่เป็นคนไทย

(50) เธอไม่รู้ว่าสามีของเธอนั้นกำลังคิดอะไรอยู่

(Thai National Corpus)

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor 2007) ตัวอย่าง (49) และ (50) มีผู้ครอบครองเป็นมนุษย์ ตาม (ก)1 ครอบครองสิ่งที่เป็นรูปธรรมแต่เป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะต้นแบบ ตาม (ก)2 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งอาจจะไม่ใช่เป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือสิ่งที่ถูกครอบครองมีผู้ครอบครองได้เพียงคนเดียว (exclusive) ตาม (ก)3 เช่น (49) *พ่อของพี่* ในกรณีของความสัมพันธ์ สิ่งที่ถูกครอบครอง (*พ่อ*) อาจจะมีลูกมากกว่า 1 คน ดังนั้น พี่อาจจะไม่ใช่ผู้ครอบครองคนเดียว แต่ลูกคนอื่นก็ถือเป็นผู้ครอบครองด้วย การที่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์ไม่ได้เป็นสิ่งรูปธรรมทำให้คุณสมบัติข้ออื่น ๆ อาจจะไม่สามารถนำมาพิจารณาได้ เช่น (ก)4 การที่ผู้ครอบครองใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นและการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ (ก)5 การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การครอบครองไปอยู่ในมือคนอื่น รวมถึง (ก)6 การรักษาสภาพให้สิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ในสภาพดี โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมักจะเข้ามาอยู่ใกล้กันแต่ไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้ชิดกันตลอดเวลา ตาม (ก)7 และความสัมพันธ์มักจะยาวนานหรือตลอดชีวิต ตาม (ก)8

หากสิ่งที่ถูกครอบครอง (ซึ่งเป็นมนุษย์) ถูกรับรู้ที่สามารถตัดความสัมพันธ์ไปจากผู้ครอบครองได้ หรือมีความแปลกแยก ความสัมพันธ์นั้นจะพิจารณาว่าเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมอื่น ๆ เช่น มิตร (51) ศัตรู (52) หรือความสัมพันธ์เชิงอาชีพและการงาน เช่น เจ้านาย-ลูกน้อง (53) ผู้สนับสนุน-ผู้ได้รับการสนับสนุน (54) เป็นต้น

- (51) *เพื่อนรักของฉันทึกลียดฉันทึแล้ว*
- (52) *คู่อริของเราที่ต้องตายจากกันไปเสวยวิบากของแต่ละคน*
- (53) *เขาก็จะมีเงินโบนัสให้กับทุกคน รวมทั้งเลขาฯของเขา*
- (54) *เขาคือแฟนตัวยงของแบร์รี่ แพ็ค*

(Thai National Corpus)

7.4 ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่

ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งซึ่งเรียกว่า “ส่วนย่อย” (part) และ “ส่วนใหญ่” (whole) ที่มักจะรับรู้ว่ามีชีวิต หากจะรับรู้การมีอยู่ของส่วนย่อยได้ต้องรับรู้การมีอยู่ของส่วนใหญ่ก่อน มิทคอฟสกา (Mitkovska 2004, 7) กล่าวว่าความสัมพันธ์นี้มีลักษณะคล้ายกับความสัมพันธ์แบบส่วน-ร่างกาย เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งทีสิ่งหนึ่งไม่สามารถมีอยู่โดยปราศจากอีกสิ่งหนึ่งได้ ยกตัวอย่าง หัว (ส่วน) จะเกิดขึ้นหรือมีอยู่ไม่ได้ถ้าปราศจากการมีอยู่ของมนุษย์ ความสัมพันธ์แบบส่วน-ร่างกายจะประกอบด้วยผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์ แต่ผู้ครอบครองของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตแทน

วินส์ตันและคณะ (Winston et al. 1987, 420-6) ได้จำแนกประเภทของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ โดยใช้เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ (functional) ความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างส่วนใหญ่กับส่วนย่อย (homeomerous) และความแบ่งแยกกันได้ระหว่างทั้งสองสิ่ง (separable) แบ่งออกเป็น 6 ประเภท **ดังตารางที่ 3**

ตารางที่ 3 ประเภทของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ เสนอโดยวินส์ตันและคณะ (Winston et al. 1987, 421)

ความสัมพันธ์	ตัวอย่าง	องค์ประกอบของความสัมพันธ์		
		ส่วนย่อยมี คุณค่าเชิง หน้าที่	เหมือนหรือคล้าย กับส่วนใหญ่	ส่วนย่อยแบ่งแยก ออกจากส่วน ใหญ่ได้
Component/ Integral Object	handle-cup punchline-joke	+	-	+
Member/ Collection	tree-forest card-deck	-	-	+
Portion/ Mass	slice-pie grain-salt	-	+	+
Stuff/ Object	gin-martini steel-bike	-	-	-
Feature/ Activity	paying-shopping dating-adolescence	+	-	-
Place/ Area	Everglades-Florida oasis-desert	-	+	-

คำบุพบท *ของ* สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ตามที่เสนอโดยวินส์ตันและคณะ (Winston et al. 1987, 421) ได้ดังต่อไปนี้ ส่วนประกอบ-วัตถุทั้งก่อน (component-integral object) ดังเช่น (55) สมาชิก-กลุ่ม (member-collection) ดังเช่น (56) ส่วน-มวลทั้งหมด (portion-mass) ดังเช่น (57) เนื้อใน-วัตถุ (stuff-object) ดังเช่น (58) ส่วน-กิจกรรม (feature-activity) ดังเช่น (59) และสถานที่-พื้นที่ (place-area) ดังเช่น (60)

- (55) เพลลาของเรือขนาด 380 มิลลิเมตร หมุนด้วยความเร็ว 90 รอบ/นาที
- (56) ผู้ตรวจพิสูจน์อาจดำเนินการร่วมกับข้าราชการของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป
- (57) โคลนงาเกิดจากการหีบงาเอาน้ำมันออกไปแล้ว ๓ รอบ แต่ยังมี ส่วนผสมของน้ำมัน เนื้อตะกอนของงา
- (58) นิวไคลด์ของธาตุหนักจับแกมมาที่มีพลังงานมากกว่า 2.21 MeV หรือมากกว่าแล้วให้นิวตรอน
- (59) ขั้นตอนของการดูแลผิวพรรณที่ถูกต้องคือการทำความสะดวกผิว
- (60) เขาจูงมือเธอไปเล่นเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่นของโรงเรียน

(Thai National Corpus)

ตามแนวคิดของเทลเลอร์ (Taylor 2007) ตัวอย่าง (55) และ (60) มีผู้ครอบครองที่ไม่ได้เป็นต้นแบบหรือไม่ได้เป็นมนุษย์ ตาม (ก)1 แต่สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรมตาม (ก)2 นอกจากนี้ ส่วนย่อยและส่วนใหญ่มักมีลักษณะใกล้ชิดติดกันในระยะยาว ตาม (ก) 7 และ (ก)8

7.5 คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วินส์ตันและคณะ (Winston et al. 1987, 428-9) ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่จะดูเหมือนกัน แต่ที่จริงแล้วทั้งสองมีความต่างกัน พวกเขายกตัวอย่างคำว่า height (ความสูงของตึก) ที่คนอาจจะสับสนว่าควรจัดอยู่ประเภทใด พวกเขาอธิบายว่ามันควรจะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะของตึก เนื่องด้วยมันไม่ใช่ส่วน (is a part of) ของตึก สอดคล้องกับแชฟฟินและเฮร์มันน์ (Chaffin and Herrmann 2009, 298-9) ชี้ว่าความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่และคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นประเภทที่แตกต่างกัน ดังนั้นในบทความนี้จึงขอแยกคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกจากความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่

ในภาษาไทย คำบุพบท *ของ* สามารถใช้แสดงคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่าง

- (70) ดวงตากลมโตจ้องมองความบริสุทธิ์ของผีเสื้อตัวนั้น
- (71) กรพินธุ์เดินช้า ๆ ชมความงามของอุทยานแต่ละจุดด้วยความสนใจ
- (72) ผมจึงเดินเท้าเปล่าอาบความเยะเยือกของอากาศไปตามถนน
- (73) เขาประสานแนวคิดทางศาสนาเข้ากับการจ้องมองสรรพสิ่งที่อยู่รอบกาย ซึ่ให้เห็นความซับซ้อนของจิต

(Thai National Corpus)

ตามแนวคิดของเทเลอร์ (Taylor 2007) ผู้ครอบครองของตัวอย่างไม่ได้เป็นมนุษย์ตาม (ก)1 โดยที่ผู้ครอบครองของ (70) และ (71) เป็นสิ่งรูปธรรมซึ่งมีความเป็นต้นแบบมากกว่าของ (72) และ (73) ทุกตัวอย่างมีสิ่งที่ถูกครอบครองที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่ใช่ต้นแบบ ตาม (ก)2 เช่นกัน นอกจากนี้ ลักษณะที่คล้ายคลึงกับความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ คือ ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองอยู่ใกล้ชิดติดกันในระยะยาว ตาม (ก)7 และ (ก)8

7.6 ความสัมพันธ์แบบการกระทำ-ผู้กระทำ

ในประเภทความสัมพันธ์นี้ ผู้ครอบครองถือเป็นประธาน (subject) ของกริยาที่ถูกแปลงเป็นนามวลีแปลง หรือสามารถเรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบกริยา-ประธาน (verb-subject relationship) เพาท์สมา (Poutsma 1914, 40-1) และเคิร์กและคณะ (Quirk et al. 1985, 321) เรียกความสัมพันธ์ประเภทนี้ว่า subjective genitive ดังตัวอย่าง (61) และ (62)

- (61) *the boy's application* มาจาก *The boy applied for. . .*
- (62) *her parents' consent* มาจาก *Her parents consented.*

(Quirk et al. 1985, 321)

ลูรากี (Luraghi 2014, 131) อธิบายว่าความสัมพันธ์นี้เกิดจากกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) “ผู้กระทำคือผู้ครอบครองเหตุการณ์” (AGENTS ARE POSSESSORS OF EVENTS) และ “เหตุการณ์คือสิ่งที่ถูกครอบครอง” (EVENTS ARE THINGS POSSESSED) กล่าวคือกริยาที่ถูกแปลงเป็นนามวลีแปลงจะถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกสะกดให้อยู่กับที่ เหมือนสิ่งของที่สามารถครอบครองและควบคุมได้

จากข้อมูล พบว่านอกจากมนุษย์สามารถเป็นผู้กระทำได้แล้ว สิ่งที่สามารถอยู่ในตำแหน่งผู้กระทำ ได้แก่ สิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ตามลำดับ (63) - (65)

(63) *พวกเขาอยู่ภายใต้การอารักขาของตำรวจ*

(64) *การไหลเวียนของเลือดที่ส่วนล่างของอุ้งเชิงกรานและก้นจะดีขึ้น*

(65) *การเดินทางของความรักระหว่างคุณกับเขามาถึงทางแยกแล้ว*

(Thai National Corpus)

ในมุมมองของเทลเลอร์ (Taylor 2007) ตาม (ก)1 ผู้ครอบครองของ (63) ถือว่ามีความเป็นต้นแบบมากที่สุดเนื่องจากเป็นมนุษย์ ตรงกันข้ามกับผู้ครอบครองของ (65) ที่เป็นนามธรรม ทั้งสามตัวอย่างครอบครองสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูกครองต้นแบบตาม (ก)2

ในภาษาอังกฤษ จะพบความสัมพันธ์ที่เรียกว่า objective genitive (Quirk et al. 1985, 322) ซึ่งคล้ายกับ subjective genitive แต่ผู้ครอบครองจะถือเป็นกรรม (object) ของกริยาที่ถูกแปลงเป็นนามวลีแปลง เช่น

(66) *the family's support* มาจาก (. . .) *supports the family.*

(67) *the boy's release* มาจาก (. . .) *released the boy.*

(Quirk et al. 1985, 322)

จากข้อมูล พบลักษณะที่คล้ายกับ objective genitive เพียง 3 ตัวอย่าง (1.13%) จากจำนวนทั้งหมด 266 ตัวอย่าง (0.1% จากจำนวนทั้งหมด) ดังตัวอย่าง

- (68) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องจัดทำแผนการใช้งาน ระยะเวลาการใช้ ของเครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทน และอนุรักษ์พลังงาน
- (69) การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของของเสียอันตรายและของเสียอื่นได้รับการลดให้เหลือต่ำที่สุด

(Thai National Corpus)

โดยทั่วไป หากต้องการจะสื่อความหมายในทำนองเดียว สามารถนำกรรมของกริยามาเรียงต่อท้ายกริยาแปลงตัวนั้นได้เลย โดยไม่ต้องใช้ตัวบุพบท *ของ* เช่น *the family's support* มาจาก (. . .) *supports the family*. สามารถเขียนเป็น การสนับสนุนครอบครัว หรือ *the boy's release* มาจาก (. . .) *released the boy*. สามารถเขียนเป็น การปล่อยตัวเด็ก เป็นต้น

7.7 หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

मितคอฟสกา (Mitkovska 2004, 13) เรียกความสัมพันธ์ลักษณะนี้ในภาษามาซิโดเนียว่า “whole-contents” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเป็นชุดกับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวบอกข้อมูลว่าสิ่งที่เป็นชุดนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร ในแง่ของผู้ฟัง ใจความที่ตามหลังตัวบ่งชี้ *ของ* ซึ่งไม่ได้เป็นหน่วยหลักของหน่วยสร้างถือว่าเป็นข้อมูลสำคัญ เช่น

- (74) ต้องมีความแรงเพียงพอและออกกำลังกายนานพอจึงจะได้ผลในแง่ ของการเพิ่มภูมิคุ้มกัน
- (75) เรื่องนี้มันเป็นเรื่องของพรหมลิขิต อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด

- (76) ปีโตรเลียนที่ผลิตได้ทั้งในรูปของน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และก๊าซธรรมชาติเหลว
- (77) ด้วยหลักของการดำเนินชีวิตที่ให้ความเคารพยกย่องผู้อื่น เขาจึงได้รับเลือกให้เป็นทูตของบริติช เคาน์ซิล

(Thai National Corpus)

ความสัมพันธ์นี้มีลักษณะคล้ายกับความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ ความคล้ายคลึงกันระหว่างทั้งสองความสัมพันธ์สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4 โครงสร้างของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย “ส่วนย่อย” และ “ส่วนใหญ่” ที่ถูกคั่นด้วยตัวบ่งชี้ของ ขณะที่โครงสร้างของความสัมพันธ์แบบหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะประกอบไปด้วย “ส่วนย่อย” ที่เป็นหัวข้อย่อย และ “ส่วนใหญ่” ที่มีลักษณะเป็นขอบเขตหรือภาวะที่หัวข้อย่อยนั้นอยู่ ทั้งสองส่วนนั้นเป็นสิ่งนามธรรม

ตารางที่ 4 ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ และ หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	ส่วนย่อยรูปธรรม	ของ	ส่วนใหญ่รูปธรรม
หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	ส่วนย่อนามธรรม ที่เป็นหัวข้อย่อย		ส่วนใหญ่นามธรรม บอกขอบเขต

ในประเภทหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนที่ตามหลังคำบุพบท ของ ถือเป็น “ส่วนเติมเต็ม” (complement) ของส่วนที่อยู่ข้างหน้า ของ ในขณะที่ความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ส่วนที่ตามมามักจะเป็น “ส่วนเสริม” (adjunct) ซึ่งไม่จำเป็นต้องปรากฏก็ได้ แต่ส่วนเติมเต็มจะบังคับปรากฏ

ตามคุณสมบัติของความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor 2007) ผู้ครอบครองไม่ได้เป็นมนุษย์อีกต่อไป และสิ่งที่ถูกครอบครองมักจะเป็นสิ่งนามธรรม ทั้งผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองไม่ได้เป็นต้นแบบตาม (ก)1 และ (ก)2 จากประเภท

ความสัมพันธ์ทั้งหมดที่พบมา ความสัมพันธ์แบบหัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งถือว่ามีความเป็นต้นแบบน้อย เนื่องจากสิ่งที่อยู่ในตำแหน่งผู้ครอบครองไม่ได้มีอำนาจในการควบคุมอีกต่อไป ในความเป็นจริง ความหมายที่เกี่ยวกับอำนาจในการแสดงความเป็นเจ้าของก็จะลดน้อยลง และกลายเป็นตัวทำหน้าที่ขยายหรือเติมเต็มสิ่งที่เป็นหน่วยหลักที่อยู่ข้างหน้าคำบุพบท *ของ* เท่านั้น

8. ผลการวิเคราะห์

ตามตารางที่ 5 ความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถือว่ามีความเป็นต้นแบบมากที่สุด เนื่องจากว่าตัวอย่างของความสัมพันธ์นี้มีคุณสมบัติของความเป็นเจ้าของต้นแบบครบตามที่เทเลอร์ (Taylor 2007) กำหนด อย่างไรก็ตาม อย่างไม่ดี ความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถแบ่งแยกย่อยไปได้อีก การนำวิธีการจัดประเภทของมิลเลอร์และจอห์นสันแลร์ด (Miller and Johnson-Laird 1976) และไฮเนอ (Heine 1997, 33-5) เข้ามาช่วยพิจารณาทำให้สามารถระบุอย่างละเอียดว่า กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบ *เนื้อแท้* (*inherent possession*) หรือ *ถาวร* (*permanent possession*) มีความเป็นต้นแบบมากกว่าประเภทอื่น ๆ

ตารางที่ 5 ความเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่เสนอโดยเทลเลอร์ (Taylor, 2003)

ประเภทความสัมพันธ์ คุณสมบัติความเป็นต้นแบบ	กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	ส่วน-ร่างกาย	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์	ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่	คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
(ก)1 ผู้ครอบครองเป็นมนุษย์	+	+	+	+	-	-	- ****
(ก)2 สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งรูปธรรม (มักจะไม่มีชีวิต)	+	+	**	-	+	- ***	- ****
(ก)3 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งเป็นแบบกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว	+	+	+	+	+	+	-
(ก)4 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิ่งที่ถูกครอบครอง	+	+	-	-	-	-	-
(ก)5 ผู้ครอบครองมีสิทธิ์ในการลงทุนกับสิ่งที่ถูกครอบครองผ่านการทำธุรกรรม	+	-	-	-	-	-	-
(ก)6 ผู้ครอบครองมีหน้าที่รับผิดชอบหรือดูแลสิ่งที่ถูกครอบครองให้อยู่ในสภาพดี	+	+	+	-	-	-	-
(ก)7 ผู้ครอบครองและสิ่งที่ถูกครอบครองจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้ชิดกัน	+	+	+	+	+	+	+
(ก)8 ความสัมพันธ์ในการเป็นเจ้าของต้องเป็นแบบระยะยาว	+	+	+	+	+	+	+
สิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก	+	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ *สิ่งที่ถูกครอบครองสามารถเข้าถึงได้ แต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

**สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นมนุษย์

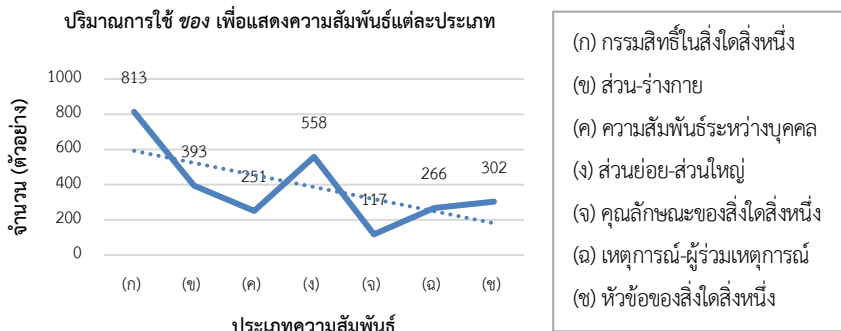
***สิ่งที่ถูกครอบครองเป็นสิ่งนามธรรม

****หากเป็นมนุษย์หรือสิ่งรูปธรรมจะไม่สามารถระบุตัวตนได้

จากปริมาณการใช้ตามภาพที่ 2 พบว่ามีการใช้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ ต้นแบบหรือความสัมพันธ์แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากที่สุด (30.19%) ซึ่งคิดเป็น เกือบหนึ่งในสามของทั้งหมด สอดคล้องกับเพาท์สมา (Poutsma 1914, 40-1) ที่กล่าวว่า ประเภทความสัมพันธ์ *genitive of possession* (เพาท์สมาจัดตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์ แบบกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น *my brother's books* เข้าอยู่ประเภทนี้) ใช้ในความถี่ที่สูง จนทำให้เกิดการใช้คำว่า *possessive* แทนการใช้คำว่า *genitive* ในภายหลัง เพื่อเรียกครอบคลุมความสัมพันธ์อื่น ๆ ในภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ ปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เหลือรวมกัน สูงกว่ากรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นความสัมพันธ์ต้นแบบ ความสัมพันธ์ที่สูงเป็นอันดับ สอง คือ ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (20.61%) และอันดับสาม คือ ส่วน-ร่างกาย (14.51%) ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนความมีผลิตภาวะ (productivity) ของหน่วยสร้างนี้

ทั้งนี้ ข้อค้นพบในบทความนี้ อาจไม่ได้เป็นประเภททั้งหมดที่สามารถแสดงด้วยคำบุพบท *ของ* เนื่องจากอาจจะถูกจำกัดด้วยประเภทของข้อมูลที่มาจากงานเขียนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ที่พบถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเด่นและสามารถพบเจอในภาษาอื่น ๆ ได้เช่นกัน

ภาพที่ 2 แสดงปริมาณการใช้ *ของ* เพื่อแสดงความสัมพันธ์แต่ละประเภท

9. บทสรุป

ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างผู้ครอบครองกับสิ่งที่ถูกครอบครองที่แสดงด้วยคำบุพบท ของ สามารถแบ่งได้อย่างน้อย 7 แบบ ได้แก่ 1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ส่วน-ร่างกาย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4) ความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ 5) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 6) ความสัมพันธ์แบบการกระทำ-ผู้กระทำ และ 7) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่เสนอขึ้นมาเป็นเสมือนภาพร่าง ที่ทำให้เห็นขอบเขตหรือความเป็นไปได้ว่าหน่วยสร้างนามวลีที่มีคำบุพบท ของ สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ใดได้บ้าง ความสัมพันธ์เหล่านั้นยังสามารถช่วยกำหนดความเป็นไปได้ว่าคำนามใดจะสามารถปรากฏในตำแหน่งสิ่งที่ถูกครอบครอง (หน่วยหลัก) และตำแหน่งผู้ครอบครอง (หน่วยพึงพา) ได้

การนำแนวคิดเรื่องความเป็นเจ้าของ (possession) ซึ่งเป็นรูปแบบทางประสบการณ์ (experiential gestalt) ที่เสนอโดยเทเลอร์ (Taylor 2007) มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยอธิบาย ทำให้เห็นว่าความสัมพันธ์แต่ละประเภทมีความเป็นต้นแบบมากน้อยแตกต่างกัน โดยที่ความสัมพันธ์อื่น ๆ จะขยายมาจากความสัมพันธ์ที่เป็นต้นแบบ ลักษณะเด่นของความเป็นเจ้าของที่เป็นต้นแบบคือ การที่ผู้ครอบครองซึ่งเป็นมนุษย์ครอบครองสิ่งรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขเรื่องระยะเวลาในการครอบครองและความใกล้ชิดกันเชิงพื้นที่ ลักษณะนี้จะขยายไปสู่โมโนภาพที่ใกล้เคียงกัน ที่ผู้ครอบครองจะไม่ได้เป็นมนุษย์อีกต่อไป จึงทำให้นัยที่เกี่ยวกับการครอบครองนั้นอ่อนลงและเงื่อนไขที่เกี่ยวกับระยะเวลาและพื้นที่เด่นขึ้นมาแทน ขณะที่ความสัมพันธ์แต่ละประเภทมีความเป็นต้นแบบแตกต่างกัน ตัวอย่างที่อยู่ในความสัมพันธ์แต่ละประเภทก็มีความเป็นต้นแบบแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ ตัวอย่างหนึ่งจะเป็นตัวแทนของประเภทความสัมพันธ์นั้น ๆ ได้ดีกว่าอีกตัวอย่างหนึ่ง

ข้อค้นพบในบทความนี้อาจนำไปสู่การศึกษาเพิ่มเติมตามแนวทางแบบลักษณะภาษาว่า คำไวยากรณที่มาจากคำที่มีความหมายเนื้อหาว่า stuff หรือ things ในภาษาอื่น ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปสามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์อะไรได้บ้าง และความสัมพันธ์เหล่านั้นมีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างจากความสัมพันธ์ที่แสดงด้วยคำว่า ของ อย่างไรบ้าง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- Nanthakaa Paholayuth นันทกา พหลยูท. 1983. “Kansueksa priapthiap kanchai kham bupphabot nai samai sukhothai, ayutthaya kap samai patchuban” การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน. [The Use of Prepositions in the Sukhothai, Ayudhya and Ratanakosin Periods: A Comparative Study]. Master thesis, Chulalongkorn University.
- The Royal Institute, Thailand ราชบัณฑิตยสถาน. 2013. *Royal Institute Dictionary 2011* (2nd edition) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). Bangkok: The Royal Institute.
- Upakit Silapasan, Phraya (Nim Kanchanachiwa) พระยาอุปทิศศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ). 2005. *Lak phasa thai* (13rd edition) หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 13) [Principles of the Thai Language] Bangkok: Thai Wattanaphanit.
- Vichin Panupong วิจินตน์ ภาณุพงศ์. 1987. *Khongsang khong phasa thai* (9th edition) โครงสร้างของภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 9) [The Structure of Thai]. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

ภาษาอังกฤษ

- Aikhenvald, Alexandra Y. 2013. Possession and Ownership: A Cross Linguistic Perspective. In *Possession and Ownership: A Cross-Linguistic Typology*, eds. A. Y. Aikhenvald and R. M. W. Dixon, 1-64. Oxford: Oxford University Press.
- Chaffin, R., & Herrmann, D. 2009. The Nature of Semantic Relations: A Comparison of Two Approaches. In *Relational Models of the Lexicon: Representing Knowledge in Semantic Networks*, ed. M. W. Evens, 289-334. New York: Cambridge University Press.
- Diller, Anthony. 2001. Grammaticalization and Tai Syntactic Change. In *Essays in Tai Linguistics*, eds. M.R.K. Tingsabadh and A.S. Abramson, 139-175. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Dixon, Robert M. W. 2010. *Basic Linguistic Theory: Grammatical Topics* (Vol. 2). Oxford: Oxford University Press.
- Enfield, Nick J. 2003. *Linguistics Epidemiology: Semantics and Grammar of Language Contact in Mainland Southeast Asia*. London: Routledge Curzon.
- Heine, Bernd. 1997a. *Cognitive Foundations of Grammar*. New York: Oxford University Press.
- Heine, Bernd. 1997b. *Possession: Cognitive Sources, Forces and Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herslund, M., & Baron, I. 2001. Introduction: Dimensions of Possession. In *Dimensions of Possession*, eds. I. Baron, M. Herslund and F. Sørensen, 1-25. Philadelphia: John Benjamins Publishing.

- Huang, S.-Z., & Jenks, P. 2014. Nominal Modification in Chinese and Thai. *Proceedings of the 31st West Coast Conference on Formal Linguistics*, 227-237. Cascadilla Proceedings Project.
- Langacker, Ronald W. 1995. Possession and Possessive Constructions. In *Language and the Cognitive Construal of the World*, eds. J. R. Taylor and R. E. MacLaury, 51-79. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Langacker, Ronald W. 2009. *Investigations in Cognitive Grammar* (Vol. 42). Berlin: Walter de Gruyter.
- Luo, Yongxian. 2013. Possessive Constructions in Mandarin Chinese. In *Possession and Ownership: A Cross-Linguistic Typology*, eds. A. Y. Aikhenvald and R. M. W. Dixon, 186-207. Oxford: Oxford University Press.
- Luraghi, Silvia. 2014. Plotting Diachronic Semantic Maps. In *Perspectives on Semantic Roles* (Vol. 106), eds. S. Luraghi and H. Narrog. Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Miller, G. A., & Johnson-Laird, P. N. 1976. *Language and Perception*. Cambridge: Belknap Press.
- Mitkovska, Liljana. 2004. The Conceptual Network of the Possessive *na*-construction in Macedonian. *Glossos*, 5: 1-22.
- Nikiforidou, Kiki. 1991. The Meanings of the Genitive: A Case Study in Semantic Structure and Semantic Change. *Cognitive Linguistics* 2(2): 149-205.
- Perniss, P., & Zeshan, U. 2008. Possessive and Existential Constructions: Introduction and Overview. *Possessive and Existential Constructions in Sign Languages*, 1-31. Nijmegen: Ishara Press.

- Poutsma, Hendrik. 1914. *A Grammar of Late Modern English, for the Use of Continental, especially Dutch, Students*. Part II: The Parts of Speech (Section I, A: Nouns, Adjectives and Articles). Groningen: Noordhoff.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J., & Crystal, D. 1985. *A Comprehensive Grammar of the English Language* (Vol. 397). New York: Longman.
- Rosenbach, Anette. 2008. Animacy and Grammatical Variation—Findings from English Genitive Variation. *Lingua* 118: 151-171.
- Singnoi, Unchalee. 2000. *Nominal Constructions in Thai*. Doctoral Dissertation, University of Oregon.
- Taylor, John R. 2007. *Linguistic Categorization* (3rd ed.). New York: Oxford University Press.
- Tsujioaka, Takae. 2002. *The Syntax of Possession in Japanese*. New York: Routledge Publishers.
- van Valin, Robert D. 2004. *An Introduction to Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Winston, M. E., Chaffin, R., & Herrmann, D. 1987. A Taxonomy of Part-Whole Relations. *Cognitive Science*, 11: 417-444.

เว็บไซต์

Thai National Corpus คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, accessed June 3, 2016.